

ВОДЗЫЎ

на аўтарэферат кандыдацкай дысертацыі
Алены Іванаўны Дзінгілеўскай
«Словаўтваральная сінанімія і паранімія прыметнікаў
у беларускай літаратурнай мове»
(Мінск, 2026, 27 с.), прадстаўленай на атрыманне вучонай ступені
кандыдата філалагічных навук
па спецыяльнасці 10.02.01 – беларуская мова

Дысертацыйнае даследаванне Алены Іванаўны Дзінгілеўскай прысвечана актуальнай для беларускага мовазнаўства праблеме вывучэння словаўтваральнай сінаніміі і словаўтваральнай параніміі прыметнікаў беларускай літаратурнай мовы. Актуальнасць тэмы абумоўлена неабходнасцю ўдакладнення характару семантычных адносін паміж аднаасноўнымі вытворнымі прыметнікамі, а таксама адсутнасцю адзіных падыходаў да размежавання словаўтваральнай сінаніміі і параніміі.

Мэта даследавання сфармулявана выразна і адпавядае яго аб'екту і прадмету. Пастаўленыя задачы паслядоўна раскрываюць асноўныя напрамкі работы: выяўленне складу аднаасноўных прыметнікаў, класіфікацыю семантычных адносін паміж імі, даследаванне іх другасных значэнняў і вызначэнне спосабаў дыферэнцыяцыі плана выражэння вытворных прыметнікаў.

Вартасным бокам даследавання з'яўляецца значны аб'ём і разнастайнасць фактычнага матэрыялу. У рабоце выкарыстаны матэрыялы граматычных і тлумачальных слоўнікаў беларускай мовы, а таксама кантэксты Нацыянальнага корпуса беларускай мовы. Агульны аб'ём выяўленага матэрыялу складае 917 пар і 198 шматкампанентных аб'яднанняў аднаасноўных прыметнікаў.

Навуковая навізна даследавання звязана з комплексным апісаннем аднаасноўных суфіксальных прыметнікаў, паміж якімі ўстанаўліваюцца сінанімічныя, паранімічныя і сінанімічна-паранімічныя адносіны. Заслугоўвае становай ацэнкі сістэматызацыя мадэляў утварэння адпаведных аб'яднанняў і выяўленне спосабаў дыферэнцыяцыі іх плана выражэння. Значнай з'яўляецца таксама ўвага да семантычнай структуры прыметнікаў і ўзаемасувязі першасных адносін паміж дэрыватамі з развіццём іх другасных значэнняў.

Тэарэтычная значнасць работы заключаецца ў паглыбленні навуковых уяўленняў пра словаўтваральную сінанімію і паранімію, удакладненні крытэрыяў іх размежавання і сістэматызацыі мадэляў утварэння аднаасноўных прыметнікаў. Практычная значнасць вызначаецца магчымасцю выкарыстання вынікаў у даследаваннях па лексікалогіі і словаўтварэнні беларускай мовы, у выкладанні адпаведных дысцыплін, пры падрыхтоўцы курсавых і дыпломных работ, а таксама пры стварэнні слоўнікаў. Згодна з аўтарэфератам, вынікі даследавання ўжо ўкаранёны ў навучальны працэс кафедры беларускай філалогіі Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы.

Пераканаўчасць вынікаў забяспечваецца выкарыстаннем комплексу ўзаемадапаўняльных метадаў, у тым ліку апісальнага, словаўтваральнага і кампанентнага аналізу, класіфікацыі матэрыялу і колькаснага падліку.

Самастойнасць даследавання пацвярджаецца характарам сабранага, апрацаванага і сістэматызаванага аўтарам фактычнага матэрыялу.

Вынікі работы атрымалі належную апрацацыю: асноўныя палажэнні даследавання абмяркоўваліся на шасці навуковых канферэнцыях, а вынікі адлюстраваны ў 18 навуковых працах, у тым ліку ў 5 публікацыях у рэцэнзуемых перыядычных выданнях са спіса ВАК Рэспублікі Беларусь.

Змест і афармленне аўтарэферата ў цэлым адпавядаюць прад'яўляемым патрабаванням. ДысERTAцыйнае даследаванне А. І. Дзінгілеўскай, як сведчыць прадстаўлены аўтарэферат, характарызуецца навізнай, тэарэтычнай і практычнай значнасцю, а атрыманыя вынікі маюць навуковую і прыкладную каштоўнасць.

ДысERTAцыйнае даследаванне Алены Іванаўны Дзінгілеўскай «Словаўтваральная сінанімія і паранімія прыметнікаў у беларускай літаратурнай мове» адпавядае патрабаванням, якія прад'яўляюцца да кандыдацкіх дысERTAцый, а яго аўтар заслугоўвае прысваення вучонай ступені кандыдата філалагічных навук па спецыяльнасці 10.02.01 – беларуская мова.

Рэцэнзент:
кандыдат філалагічных навук,
дацэнт кафедры англійскай філалогіі
УА «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Янкі Купалы»

Н.А. Леўчанка

22 верасня 2026 г.

